

SAGN OG ÆVENTYR

FRA SKÆLSKØR-EGNEN

Ved

Chr. Jespersen.

ydvestsjælland er en livlig og temmelig smuk Egn. Præget er dog for en Del udvisket i Løbet af de sidste 60—70 Aar, hvor næsten alle de store Høje, Stendysser og andre Mindesmærker fra Oldtiden, samt en Mængde af de højeste Bakker, de smaa, kønne Skove, Smaasøer og Moser er forsvundne. Det er blevet til Grusgrave, hvor Jorden derfra er fyldt i Moserne og Kærene. Og hvad ikke der er fyldt ud, er drænet ud. Det er Kulturen, som laver det originale og de originale ens alle sammen. Det hele bliver jævnet ud. Idyllerne forsvinder. Det smukke og originale gaar samme Vej. Og det lidet, som er tilbage, kan saa faa nulevende faa Øje paa.

Jeg vil dog i det efterfølgende meddele lidt af det vigtigste af, hvad jeg i den svundne Tid har hørt og set. Særlig hvad alle disse Gamle, som nu ligger i deres Grave, har oplevet, troet paa, set og hørt af deres Fædre og Mødre og fortalt deres Børn og Børnebørn. Hvordan Moser og Kær var fyldte med Ellefolk, der særlig kom frem om Sommeraftener, naar Mosekonen bryggede og lagde sit Taagesløv over Enge og Moser. Hvordan Høje og Dysser var befolkede med Trolde og Dværgfolk, som kunde gøre Menneskene baade Ondt og Godt. Hvordan Havet var fyldt med Havfruer og Havmænd, som viste sig særlig i stille, maaneklare Nætter eller i stærk Taage og forgøgledede Tilværelsen for Fiskerne, som kom sent hjemad efter Fangsten paa Havet. Om Hustralde og Husnisser. Om Spøgelse og Genfærd m. m. m.

Overtroen var endnu stor, da jeg var Barn, og havde været meget større længere tilbage. Heldigvis havde vi en Lærer, som

havde Interesse og Sans for alt i den Retning og fortalte os, hvad han vidste, saa at mange af os fik hurtigt baade Sans og Interesse for alt, hvad der endnu var til og kunde opspores om ovennævnte Emner. — Kun kedeligt, at jeg i min Ungdom var saa optaget og „spændt for“, legemlig ogsaa, at saa meget gled bort fra mig paa Grund af Optagenhed. Jeg fik ikke Tid til at komme ud og tale med alle de Gamle, som vidste noget. Kun tilfældigvis og ved enkelte Lejligheder fik jeg lidt at vide, og det Lidet har jeg nu optegnet i det efterfølgende, saa godt som jeg har kunnet og forstaaet.

Chr. Jespersen,
Dyrehaven, Skælskør.

Fra Dyssegaarden i Lindeskov.

Blandt Gaardene i Lindeskov By, Boeslunde Sogn, var *Dyssegaarden*. Paa et gammelt Kort fra 1789 staar den aftegnet med en stor Stendysse (Langdysse) lige Øst for. Paa de andre tre Sider var den omgivet af en Lund eller lille Skov.

I ovennævnte Gaard boede en Mand, som hed *Knud True* eller Truelsen. Han var Enkemand og var bekendt for sin Gerrighed og Rigdom. Det fortæltes, at han var kommen til de mange Penge paa følgende Maade:

Paa Egholm Flak var der strandet et hollandsk Skib i en stærk Storm. En Morgen straks efter gaar Knud True langs Stranden ad Espe til og finder da der en Baad drevet i Land. I Baaden var ingen Mennesker, men i et lille Rum i Baaden fandt Knud True et Skrin, som han tog med hjem. Nogle Dage senere drev Liget af den hollandske Skipper, hans Hustru og en Mand i Land langs Kysten ad Klarskov til. Kort efter red True en Tur til København og kom hjem snart efter med en stor Slump Penge. Han lod

derpaa Smeden i Egerup lave sig en meget stærk, jernbeslaaet Pengekiste med en sjælden stærk og kunstig Laas, der var vanskelig at lukke op for hvem, der ikke kendte den.

True havde kun eet Barn, en Datter, der var en stor, smuk Pige, og som True vogtede strengt over. Hun hed *Gunnild* og var tillige en flink og dygtig Pige.

Herremanden paa Eskildstrup havde en Ladefoged eller Udrider, der hed *Ejler*. Han var en stor, smuk Karl, der tillige var dygtig og flink mod Hovbønderne, og hvem han havde med at gøre, men fattig. Han og Gunnild holdt af hverandre, men ingen af dem turde betro sig til nogen og slet ikke til hendes Far, da de vidste, at det vilde være haabløst. Naar Ejler var ude at sige Bønderne til Hove, aftalte han og Gunnild saa hemmelige Stævnemøder under en stor Eg i Troldehoved Skov, som støder op til Byen Lindeskovs Marker.

En Aften, da Ejler skulde mødes med Gunnild og havde tøjret sin Hest paa Engen ved Stranden, gaar han op i Skoven. Der hører han en klagende Lyd og gaar derefter. Under et stort Lindetræ ser han saa en stor, fæl Lindorm, der havde snoet sig om en Dværg eller Trold og truede med at knuse Puslingen. Ejler tager straks sin skarptslebne Plovøkse, som han altid bar ved Bæltet, og som han brugte til at banke paa Hovbøndernes Porte med, og huggede Hovedet af Lindormen. Puslingen rejser sig lidt efter op, takker Ejler for sin Frelse og siger derpaa, at hvis han nogensinde skulde komme i Nød eller trænge til Hjælp, saa kunde han komme til Troldens Hjem i *Maglehøj* en Aften i Nymaane, banke tre

Gange paa den store Sten, der ligger over Indgangen, og vente, til Trolden kommer. Maaske han dog vidste Raad.

Aaret efter blev der en god Fæstegaard ledig, og Herremanden lovede Ejler den, blot han kunde skaffe 100 Daler. Det kunde Ejler ikke selv, men noget maatte der gøres. Han vovede saa en Dag uden sin Kærestes Tilladelse at ride til Dyssegaard for at tale med den strenge Svigerfar. Gunnild var den Dag, eller Aften, i Marken og gik straks Ejler i Møde. Ejler siger saa, som det er, men Gunnild svarer, at det hele er spildt Ulejlighed, og at de rimeligvis aldrig faar hinanden, da hendes Far allerede havde talt med den rige Lars Rolf i Tranderup om at faa hans Søn til Svigersøn. Det brød Ejler sig ikke om men red trods Gunnilds Haabløshed straks efter ind i Dyssegaarden.

Inde i Stuen sad baade True og Lars Rolf. True kom ud og spurgte om hans Ærinde. Da Ejler havde fremsat det, og at han nu kunde faa en god Gaard i Fæste, blot han kunde skaffe 100 Daler, bad True ham vente lidt, gik derpaa ind og raadslog med Lars Rolf. De lagde deres Hoveder i Blød, for at True kunde give et Svar, som de vidste, Ejler aldrig kunde klare. Lidt efter kom True ud og sagde helt stolt til Ejler:

„Du lader til at være en Pokkers Karl. Kan du, før Maanen gaar i Næ, komme her igen, ridende paa den sorte Vildhingst og med 500 Daler i Lommen, saa skal Gunnild være din.“

Straks red Ejler af Gaarden med den Besked, medens de to gerrige Knarke sad derinde og grinede over deres oplagte som det syntes uoverkommelige Tilbud.

Paa Vejen mødte Ejler snart efter Gunnild, som han fortalte, hvordan Mødet var spændt af og om hele det urimelige Tilbud. Gunnild syntes, at alt Haab var ude, skønt Ejler trøstede hende, saa godt han kunde.

Da Ejler havde været hjemme, red han om Aftenen til Maglehøj, tøjrede Hesten ved Stranden og gik op ved Højen, hvor han bankede paa den store Sten over Indgangen. Lidt efter kom Trolden ud og sagde straks: „Ja, jeg ved nok, hvad du vil! Jeg sad over Indgangsdøren paa Loftet hos True og hørte alt, hvad der blev talt om. Men vær nu ved godt Mod. Lad mig beholde dit Ridetøj og kom saa her den Aften, det bliver Fuldmaane. Det kan dog være, at jeg kan tumle og tæmme den vilde Hingst til dig, saa at du kan ride den, og Pengene skal vi nok faa.“

Med den vilde Hingst forholdt det sig saaledes: Herremanden paa Eskildstrup havde skaffet sig en dejlig sort Hingst for at forbedre Hestene paa sit Gods. Men for halvandet Aar siden var Hingsten stukket af ud i Skovene, var bleven vild, saa at ingen kunde fange den eller turde komme den nær. Om Vinteren gik den sammen med de gamle Udgangsøg. Men saa snart Foraaret kom, søgte den omkring paa Markerne og ifolede en Mængde Plage og Hopper lige fra Skælskør Marker til Korsør. Da der kom mange Klager over den, udlovede Herremanden en god Drikkeskilling til den eller dem, som kunde fange den uden at skade den. Mange prøvede derpaa, men ingen havde Held med sig. Til sidst, da den blev vildere og slog de unge Hingstplage fordærvet, lovede Herremanden den til hvem, som kunde fange den, blot at de vilde gøre ti Plovdage om Aaret. Det hele

dog til ingen Nytte, saa Herremanden tænkte paa at lade den skyde ved given Lejlighed.

Dagen efter Frierfærden hos True fortalte Ejler Herremanden, hvordan Stillingen var hos True og om hans Møde med Trolden. „Saa mange Penge har jeg ikke engang, saa du maa stole mere paa Trolden end paa mig“, svarede Herremanden.

Den aftalte Aften mødte Ejler hos Trolden, iført sin bedste Stads og med en god Ridepisk i Haanden. Banker igen paa den store Sten over Indgangen. Lidt efter kommer Trolden frem og hilser God Aften. Derpaa tager han et Horn frem og tuder deri ned mod Skoven, hvorefter han trøster Ejler og giver ham godt Haab om en lykkelig Udgang af Foretagendet. Straks efter kommer den sorte Vildhingst galopperende imod dem med en lille Trolldunge paa Ryggen, standser ved Ejler, og medens Trolldungen springer af Hingsten og forsvinder, binder den gamle Trolld to Skindposer til Sadelknappen og beder Ejler springe op paa Vildhingsten: „Naar den lille Knold kan tumle Hingsten, kan du sagtens, og her er nu de 500 Daler, saa har du nu baade Hingsten og Pengene. Nu bliver det værst for True“, sagde Trolden.

Ejler var lidt angst, men da han rigtig kom til Rette paa Ryggen af Hingsten, gik den lige saa flinkt som hans egen Ridehest. Da han kom nær ved Dyssegaarden, satte han Hingsten i Galop og Spring, saa at han kom i fuld Fart ind i Dyssegaarden.

Inde i Stuen sad True og Lars Rolf. De havde snart ordnet alt imellem sig og deres Børn, saa at Brylluppet kunde staa snart efter Høst. Ved Synet af Ejler paa den vilde Hingst blev de begge meget forskrækkede, ja næsten daanefærdige. Da True kom ud,

hilste Ejler „Guds Fred og God Aften! Jeg kommer her for at opfylde de tilbudte Vilkaar og i rette Tid! Her er saa de 500 Daler.“ Hvorpaa han rækker True de to Skindposer med Pengene i og beder ham gaa ind og tælle dem. Baade Knud True og Lars Rolf kunde ikke nægte, at der var 500 skinnende blanke Sølvdalere. Ejler bad saa om at maatte hilse paa sin Kæreste, der snart kom ud med Glædestaarer i Øjnene. Ved Afskeden bad han True gemme Pengene i hans Pengeskrin, til de fik Brug for dem, og sagde, han kom snart igen sammen med sin Husbond for at ordne det nødvendige med Hensyn til den omtalte Fæstegaard og Gunnild.

Da Ejler drejede Hingsten for at ride bort, skreg den og vrinskede, som om den endnu var vild. Om det var herover eller over Sindsbevægelsen i det hele taget, vides ikke, men samtidig faldt True sammen paa Bænken, hvor han havde sat sig efter Mødet med Ejler, og blev baaret i Seng, hvor han laa nogle Dage. Den Gang da Ejler og Herremanden kom igen bad True Herremanden, om Ejler maatte faa hans Gaard i Fæste, for nu kunde han ikke mere. Det havde Herremanden selvfølgelig ikke imod. Der blev saa drukket Jaøl og Ejler flyttede ind i Dyssegaarden saa snart han kunde. Brylluppet blev holdt efter Høsten. Der var stor Stads. Baade Herremanden og hans Svende kom selvbudne og forhøjede ved deres Nærværelse Højtidsdagen. Da de langt ud paa Natten red ned langs Stranden hjemefter, saa de, at Troldhøj stod paa fire gloende Pæle, og at der var stor Lystighed derunder. Men Troldene havde ogsaa faaet en Tønne af det bedste Øl foruden Mjød og megen god Mad sendt ned fra Bryllups-gaarden Dagen forud.

True døde før Jul og var ikke rigtig kommet sig siden den store Forskrækkelse, da Ejler kom ridende paa den vilde, sorte Hingst. Der blev saa snart efter sendt Bud efter Lars Rolf, da han var den eneste, foruden Smeden, som kendte Laasen ved Trues Penge-skrin og vidste Redelighed med Trues Pengesager. Da de havde aabnet Skrinet og talt Pengene paastod Lars Rolf, at der hverken var flere eller færre end før True lagde Ejlers 500 Daler deri, saa han troede, at Trolden havde taget Pengene derfra, som Ejler kom med, trods al Trues Paapasselighed. Det troede dog ingen andre, og alt blev ordnet paa rette Maade. Herremanden forærede Ejler den sorte Hingst fuldt ud, uden Vederlag. Kun maatte Ejler love at møde til Hove hos Herremanden, naar der var store Gilder eller Jagter, for at være Herremanden baade til Selskab og Nytte. Den forhen saa vilde Hingst blev Ejlers Kæledægge, den lystrede hans mindste Vink, og naar han red til Købstæderne her omkring, var der mange, som kom hen og beundrede det smukke, kraftige Dyr, som forhen var saa vild, men som Trolden havde tæmmet. Ældre Folk paastod, at det var fra denne Hingst, at de mange gode, sorte Heste stammede, som endnu i min Ungdom fandtes her paa Egnen.

Ejler og Gunnild levede i mange Aar et lykkeligt Liv sammen, og var meget afholdt af Folk paa Egnen, og især af Smaafolk. De hjalp alle, som trængte, og var aldrig karrig i deres Velstand. Alt trivedes ogsaa for dem, saa at de vedblev at være meget velhavende. Dette skyldtes vel nærmest begges store Dygtighed og Paapasselighed med alt, hvad de havde med at gøre. Men Folk troede ogsaa, at Troldene

hjalp dem, og at den gamle Trolld var flyttet op at bo i den store Dysse bag Gaarden.

Da Ejlers Familie var langvejs fra, skete det ikke saa sjældent, at de begge var borte nogle Dage. Der var dog aldrig noget i Vejen, naar de kom hjem efter saadanne Ture. Naboerne fortalte, at Aftener, naar Børnene var ene hjemme, saa kunde den gamle Trolld sidde paa den store Overligger paa Dyssen og lege med Børnene. — Hvis nogen af Folkene eller Naboerne da gik ind for at se, om Børnene var i Seng, saa laa de al Tid og sov. — Baade Ejler og Gunnild var ogsaa gode ved de smaa Trolde. Der blev ved alle Højtider og Gilder sat Mad ud til dem, og til Julen fik de en hel Tønde Øl af det bedste Juleøl.

Anders Skovløber, som boede i Torpe eller Dalholm, fortalte, at en halv Snes Dage før Ejler hentede den vilde Hingst hos Troldene, kom han en sen Aften fra Egerup ud over Gaasemose. Da han var nær ved Mosen, kom den vilde Hingst prustende og stønnende i den bløde Mosejord, galopperende med en Trolldunge paa Ryggen af sig. Men hverken Trollden eller Hingsten saa eller ænsede Anders Skovløber.

Ovenstaaende er fortalt af gamle Gjertrud, som boede i Lindeskovshusene for ca. 70 Aar siden. En gammel Mand i Vester Bøgebjerg fortalte det paa noget lignende Maade. Jeg har ladet de to supplere hinanden.

Gjertrud og Havmanden.

Paa Lindeskovgaardens Marker, Boeslunde Sogn, laa for over 100 Aar siden en lille By, ligesom Egerup, bestaaende af 3 Gaarde og 7—8 Huse. I et af Husene, der laa nærmest Stranden, boede en Fisker

og hans Hustru. De havde en stor Børneflokk, ialt 9. De ældste, som var Drengene, hjalp Faderen med at fiske, til de blev omtrent voksne. Saa kunde de tjene mere ved andet Arbejde og tog saa hjemmefra efterhaanden. I Magsvejrg tog de selv ud at røgte Garnene, naar Faderen havde travlt i Marken eller med andet Arbejde. De to yngste, som var Døtre, hed Bodil og Gjertrud. De hjalp ogsaa Faderen med Fiskeriet, særlig om Sommeren, naar de største af Sønerne var ude at tjene og vogte Kvæg hos Bønderne der i Byen og i Egerup.

Den yngste Datter, som hed *Gjertrud*, var særlig dygtig i alt til Fiskeriet henhørende, da hun tilmed var saa stor og kraftig, at hun kunde ro en Baad paa Dybet, om ogsaa Søen var lidt urolig. Tillige var hun en sjælden smuk Pige. Da Sønerne efterhaanden rejste hjemme fra, var hun en stor Trøst for Faderen, da hun baade kunde og vilde hjælpe sin Fader med alt forefaldende, baade i Marken og paa Dybet.

Hendes Hjertenskær var en Gaardmandssøn fra Torpe, som hed *Eskild*. Naar han om Aftenen kom ned at besøge hende, var det ikke saa sjældent, at de fulgtes ad paa Dybet for at sætte Garnene og Ruserne, hvis det var Magsvejrg.

En Aften da det var et dejligt varmt, stille Vejr, havde de ogsaa været ude at sætte Garn, og vendte nu Baaden mod Hjemmet. Imedens Gjertrud roede en Stund, tog Eskild sin Skalmeje frem og spillede paa den, saa at det hørtes langt ud over Søen. Han var nemlig en Mester i at behandle dette Instrument. Baade Fugle og andre Havdyr lyttede derefter. Før de vidste af det, kom der et lille Stykke fra Baaden

en Havmand til Syne, som med sine store glasagtige Øjne stirrede paa Gjertrud. Da Eskild, som havde lagt sig til Hvile bag i Baaden, saa sin Kærestes Skræk, rejste han sig op og vilde se Aarsagen dertil. Men da var Havmanden forsvundet.

De blev begge uhyggelig til Mode og skyndte sig hjemad. Den Gang Eskild tog Afsked med Gjertrud bad han hende indtrængende om aldrig at tage paa Dybet mere, naar hun var ene. Og mindede hende om, at det var fortalt saa tit om Havmænd, som havde taget eller lokket unge Piger med sig ned i Dybet.

Da der imidlertid var gaaet et helt Aar siden hin Aften og der ingen Havmand havde vist sig, saa var Indtrykket næsten glemmt. Og da Gjertruds Søster kom ud at tjene og Faderen ikke al Tid var rask nok til at tage med ud, saa tog Gjertrud igen ene ud at sætte Garn. En Aften, da Eskild kom ned for at hilse paa sin Kæreste, spurgte han straks ved sin Indtræden efter Gjertrud. Da der blev svaret, at hun var paa Dybet, fik han straks onde Anelser, laante en Baad af en Nabo og roede hen i Retning af Garnene. Der var dog ingen at se eller finde trods al Søgen og Kalden i det dejlige stille Vejr. Lidt efter fandt han Baaden drivende uden Gjertrud. Han kaldte og søgte til over Midnat, men al Søgen var forgæves, han maatte tage trøstesløs hjem til hendes Forældre, der allerede havde anet Ulykken. Nu vidste han og Forældrene, at Havmanden havde taget hende, da hun ikke kunde kommet til Ulykke paa anden Maade i saadant et Magsvejr.

Der blev stor Sorg i det ellers saa lykkelige lille Hjem, og Eskild sørgede endnu mere. Han svor at hævne sig paa Havmanden. En Aften, da det var

stille, smukt Vejr, laante han Gjertruds Faders Baad og tog en Kammerat med sig i Baaden, for at ro ud paa Dybet. Han havde baade sit Spyd eller Spydhage og sin Økse med i Baaden, samt Halen af den lyserøde Hingst, som nylig var død. Det lignede i Løden meget efter Gjertruds gule Lokker. Da de er nær det Sted, hvor Havmanden havde vist sig første Gang, beder han sin Kammerat tage Aarerne og ro saa sagtelig han kan. Sætter sig derpaa i Forstavnen af Baaden, lægger Spydhagen og Øksen ved Siden af sig og breder den rødgule Hestehale udover sit Hoved. Derpaa tager han sin Skalmeye og spiller.

Efter en Stunds Forløb kommer Havmanden til Syne lige i Nærheden af Baaden, som han nærmer sig, vel i den Tro, at det var en Kvinde, som sad der. Kammeraten havde han bedt om at lægge sig ned i Baaden lidt før. Da Havmanden er lige ved Baaden kaster Eskild sine gule Lokker, griber Havmanden i Haaret og raaber til ham: „Giv mig min Kæreste tilbage, saa skal jeg spare dit Liv!“ Samtidig løfter han Øksen med den anden Haand. Havmanden skar et stygt Grin og gav samtidig et fælt Hyl fra sig, idet han skød sig ud fra Baaden. Eskild huggede efter ham med Øksen, men fik kun hugget den Haandfuld Haar af, som han holdt fast i. Derpaa tog han hurtigt Spydhagen og kastede den efter den synkende Havmand, i hvem den trængte dybt ind. Hvor han sank, flød der Blod og Bobler op fra Vandet. Eskild og hans Ven roede derpaa hjemad, glade over Hævnen.

Siden hørte man aldrig, at Havmanden tog nogen med i Dybet. Den Haartot, som Eskild huggede af Havmanden, hang i mange Aar efter i Vaabenhuset

i Boeslunde Kirke, eller lige udenfor. Den lignede Snæretang. Folk havde Afsky for at røre ved den.

Eskild sørgede hele sit Liv over Tabet af sin Hjertenskær og giftede sig aldrig. Tit, i de stille Sommeraftener, naar Længselen og Savnet kom over ham, tog han sin Skalmjeje eller Klarinet (den ene kaldte den det ene, den anden det andet) og gik ned til Stranden eller roede ud i en Baad, hvor han saa sad og spillede nogle vemodige, sørgelige Melodier, saa de, der hørte det, kunde faa Taarer i Øjnene derved. Da Eskild var bleven gammel tog han en Aften sin Skalmjeje og gik ned til Stranden med, hvor han saa satte sig i en Tangbunke, saa ud over Havet og spillede derpaa nogle langtrukne vemodige Toner. Folk, som saa ham, lod ham sidde uden at forstyrre ham. Morgenen derefter savnedes han i Hjemmet, og ved at lede fandt man ham siddende paa Tangbunken som om han sov og med et lykkeligt Smil paa hans rare Ansigt. Eskild var død og hjemme hos sin kære Gjertrud igen.

Torkild og Havfruen.

Da nævnte Gjertrud var ti Aar, var hendes Moder i sit 50. Aar. Moderen fødte da et stort, kraftigt Drengbarn, som i Daaben fik Navnet Torkild. Det blev en ualmindelig stor, smuk Dreng, der allerede ved Gjertruds Bortgang var Faderen til stor Nytte og som de nu satte deres Haab til, da de ingen andre havde derhjemme. Han hjalp Faderen paa Stranden og solgte Fiskene i Nabobyerne. Alle vilde gerne handle med den kønne opvakte Dreng. Naar han kom løbende barbenet og med opsmøgede Bukser og

Skjorteærmer og med de lange gule Krøller ned over Nakken, kunde næsten ingen staa for ham, og han fik næsten al Tid solgt sine Fisk i en Fart.

Allerede ved 18-Aars Alderen var han fuldvoksen og en ualmindelig smuk og kraftig Yngling. Ingen af de andre unge Mænd kunde staa sig for ham i Brydning eller andre Idrætter, og han var lige saa flink til at sejle, ro og styre Baaden i Storm som i Stille. Den Gang han blev først i Tyverne var han bekendt som den smukkeste Karl i lang Omkreds. Mange Piger sendte ham smægtende Øjekast, hvor han kom med sine Fisk eller i Legestuerne om Vinteren, men alt forgæves! Det var som om han ikke forstod Meningen og han lod alt dette gaa upaaagtet hen.

Da skete der noget, som forstyrrede Torkilds Ro. En sen Sommeraften, da Faderen sammen med Torkild havde været paa Dybet for at sætte Garnene, blev det Havblik, og de maatte ro hjem. Det var det yndigste varme, stille Vejr. Maanen var kommen op, og der laa en Dis over Havet; alt i Naturen aandede Fred. Faderen havde lagt sig ned i Baaden for at hvile lidt, medens Torkild roede.

Da hørte Torkild en vidunderlig dejlig Sang ude fra Havet. Saa lokkende og søde Toner havde han aldrig hørt før. Lidt efter kaldte han paa Faderen for at han ogsaa skulde høre Sangen og for at spørge, hvor den kom fra? I det samme kom der en Havfrue tilsyne i Nærheden af Baaden. Hun stirrede eller saa med sine store drømmende Øjne paa Torkild. Faderen rejser sig i det samme op og ser det; men ganske samtidig dykker Havfruen under og kommer ikke til Syne mere.

Havfruens Sang og Mødet med hende havde gjort saa stærkt Indtryk paa Torkild, at han lod Aarerne falde, og han stirrede vedblivende derhen, hvor Havfruen forsvandt. Da Faderen saa dette advarede han Torkild paa det mest indtrængende mod at høre og se for meget efter alt dette, der kun var Gøglespil, som saa ofte havde ført dem i Ulykke, der havde hørt derefter. Samt mindede ham om, hvordan det var gaaet hans Søster. Vor Herre fri og bevare dig for slige Fristelser!

Torkild vedblev dog efter dette Møde med Havfruen at være tavs og indesluttet i al sin Færd. Hvor han kom og solgte Fisk kunde Folk se, at der var foregaaet en stor Forandring med ham. Den før saa livsglade Karl var ordknap og svarede undvigende paa Forespørgsler. Forældrene var sorrigfulde og bange for, at der skulde ske deres kære Barn en Ulykke. Det gik dog Høsten over uden at der skete noget. Faderen var ogsaa om ham saa meget som muligt.

Efter Høsten blev Faderen igen syg af Hekseskud, og Torkild tog ene paa Dybet. Det gik godt en Tid. Men en Aften da det igen var Havblik, med Dis og Maaneskin over Havet, blev Torkild længe borte, hvorfor Moderen bad en Nabo ro ud at se efter ham i Retning af Garnene. Der var trods al Søgen dog ingen at finde, og han maatte ro hjem for at melde det ildevarslende. Dagen efter drev Baaden i Land ved Espe Strand, og nogle Dage derefter fandt man Torkilds afsjælede Legeme i Strandkanten ved Klar-skov nær Eskildstrup.

Den Dag Torkilds Jordefærd fandt Sted, fulgte alle de unge Toget til Byskellet, og mange Par Pige-øjne blev vaade den Dag. Det var et haardt Slag

for de gamle Forældre, der nu næsten helt tabte Modet. De flyttede snart efter hen hos en Datter, der var gift, for at leve i Fred for det svigefulde Hav, der havde taget deres to bedste Børn.

Det meste fortalt af gamle Gjertrud ved Lindeskov. En Del af to gamle Folk fra Egerup. Manden hed Peter Haagen-
sen og var Kurvemager og bandt især mange Aalekuber.

Tyrshøjs Ødelæggelse.

Omtrent 1000 Alen sydvest for den Gaard, vi havde i Tystofte, nær Landevejen til Skælskør, laa før en høj, stejl Bakke, kronet af en stor Høj, kaldet Tyrshøj. Om dens Ødelæggelse fortaltes følgende af en gammel Kone, som sidst i 1860-erne var over 80 Aar:

Da hendes Moder tjente i Tyrekærsgaard (Min Fødegaard) som Lillepige, og var 17—18 Aar, blev der gravet meget Grus i Bakken omkring Tyrshøj. For ikke at faa Højfylden ned imellem Gruset, eller ogsaa af Overtro, gravede Folk, uden om Højen paa tre Sider, men meget dybt, da den bedste Grus var i Bunden.

En sen Høstaften, først i September, da Kvæget stod paa *Stenrøjleagre*, nær Smidstrup Skel, kom Pigerne fra Malkningen og skyndte sig hjemad, da der trak et stærkt Uvejr op fra Sydvest. Just som de kom paa Vejen ved Tyrshøj, kom en Købmandskarl fra Skælskør, som hver Dag hentede Grus i Graven, op af denne, ridende med Hestene og sagde til Pigerne, at nu vilde han skynde sig hjem, før Uvejret kom over, og saa hente Vognen i Morgen, da der var faldet noget Grus ned over Vognen og der tegnede til

at komme mere. Grusen var „levende“, den dryssede og det var som om det spøgede i Graven¹⁾).

Faa Minutter efter, da Pigerne var naaet nedefor Højen ved Tuekær, vendte de sig om for at se efter Uvejret. De saa da, at der var Ild omkring Tyrshøj og i Buskene ved dens Fod. Straks efter var der ogsaa Ild paa dem selv og paa Spanden med Mælken, som de bar paa Hovedet. Da de saa drejede sig om for at skynde sig hjemad, saa det ud „som om Tystofte stod i lys Lue“²⁾). Det hele varede dog kun et Øjeblik, saa var det igen mørkt.

Næsten samtidig hørte de et underligt hult Bulder og det var som om Jorden rystede. Lidt efter, da de var naaede hjem og havde sat Spandene fra sig, saa de ved Skæret af Lynene, at Tyrshøj ikke var der mere. Kun et lille Stykke i Nord var endnu synligt.

De blev meget bange og fortalte det oplevede til deres Madmoder, saa snart de kom ind. Denne sagde derpaa, at da de saa Ilden paa Højen og dem selv, drog Højfolket nok bort.

Pigerne sov ikke meget den Nat, tilmed da det var et Herrens Vejr. Om Morgen, da Pigerne havde malket, kom Karlen fra Skælskør og vilde have Vognen med Gruset. Det blev der dog ikke noget af. Næsten hele Højen laa i Graven og over Vognen. Han maatte saa straks ride tilbage for at melde Købmanden det skete. Købmanden vilde dog have sin nye, gode Vogn og sendte derfor meget Mandskab ud for at grave Vognen ud. Dette blev et stort Arbejde, da der laa Tusinder af Læs Jord i Graven.

1) Det gør det al Tid før en større Nedstyrting.

2) Rimeligvis Sct. Elmsild.

Efter at Folkene havde gravet et Par Dage, fandt de ikke Vognen, men derimod en Del Sten, hvorimellem laa en stor Egekævle, der næsten var sort „ligesom dem fra Moserne“. Der gik en stor Skal af Kævlen „ligesom et Dejgtrug“¹⁾). Pigernes Husbond tog det hele hjem og vilde saa lave sig en Tromleknap af Kævlen, der tilsyneladende var frisk.

Den Gang Huggeren kom og begyndte at arbejde paa Kævlen, syntes han, at det var hult, og ved at se nøjere efter, opdagede han, at det var naglet sammen paa langs helt igennem. Da Huggeren derefter skilte det ad blev Forskrækkelsen stor, idet, at der inde i Kævlen laa Skelettet af et Menneske indsvøbt i grovt vævet Tøj, af mørkebrun Farve, og med „en Sabel“ ved Siden.

Der blev straks sendt Bud efter Præsten, og denne lærde Mand skønnede saa følgende: Stedet, hvor Kisten med Skelettet var funden, maatte være en hedensk Kirkegaard, paa Grund af de mange Skeletter, der fandtes ved Grusgravning, og Manden i Kisten maatte enten være en Hedning eller en Forbryder, som Rettermanden havde givet Sværdet med i Kisten, hvorfor Kisten med Skelettet burde henflyttes til det nordvestlige Hjørne af Tjæreby Kirkegaard, som var Fattigjord, og hvor Selvmordere og Forbrydere blev jordede.

Saaledes kom den gamle Broncealders Høvdings jordiske Levninger, efter over to Tusinde Aars Fred i sin Gravhøj, til Slut til at hvile i Forbryder- og Fattigjord paa Tjæreby Kirkegaard.

1) Den Skal „lig et „Dejgtrug,“ som faldt af „Kævlen“, er almindelig og er sat over Kisten for at skærme den mod Trykket af Højen.

Ellepigerne i Hætternes Mose.

En Karl fra Gaarden i Hætterne, som havde sin Kæreste i Ørsløv, lige Syd for Hætterne, gik en sen Sommeraften over Moserne fra Kæresten hjem imod Gaarden. Før han vidste af det, var han inde i Ellepigernes Kreds og maatte danse med. Dagen efter var han helt fortumlet i Hovedet og elleskudt. Han gik nogen Tid og tumlede om og var helt ør i Hovedet. Pludselig en sen Høstaften, da Mosekonen bryggede og Enge og Moserne stod i een Damp, forsvandt Karlen og var vel saa løbet lige ud i Moserne. Trods Kalden og Søgen Dagen efter var han ikke til at finde mere. Hans Kæreste sørgede meget over ham og gik ofte om Aftenen ned at lede efter ham ved Moserne, hvor Folk ofte hørte hende kalde ad ham. Hun blev mere og mere tungsindig, og en Morgen var hun ikke kommet hjem, hvorfor der blev ledt efter hende. Hun fandtes liggende paa en lille Holm eller Høj i Mosen som om hun sov; men hun var død. Præsten sagde ved hendes Grav, at havde disse to dygtige, flinke Mennesker været stærkere i deres Tro, saa havde „det Onde“ ingen Magt kunnet faa over dem, og de havde kunnet leve trygge og raske imellem os mange Aar endnu. Nu blev de taget bort i deres bedste Ungdomsaar, fordi de var for svage i Troen.

Genfærdet.

Paa Lundby Mark i den yderste Gaard imod Rødkulle og nær Vedskølle Skel, boede straks efter Udskiftningen en rig og gerrig Mand, der udnyttede sine fattige Naboer og øvrige Byboere, som var i

Pengetrang, paa det haardeste og havde ikke Medlidenhed med deres Nød og Ulykker, blot han kunde tjene derved. Folk sagde, at han var en Varulv! Hvad ogsaa hans store sammenvoksede Øjenbryn tydede paa. Da nævnte Mand var død skulde der paa Grund af hans Rigdom være stort Begravelsesgilde. Hele Bylauget og mange flere var buden med. Det var en sen, mørk, taaget Efteraarsdag og da i den Tid den Afdøde blev baaret til Kirken, og Prædiken eller Ligtalen blev lang paa Grund af det store Offer til Præsten, der blev givet, fordi den Afdøde var en rig Mand, saa blev det mørkt paa Kirkegaarden før de blev færdige. (Den Gang kom Liget ikke ind i Kirken, og alle var med til at jævne Graven og gøre den i Stand, paa Familien nær). Da de kom tilbage, hele Ligtoget fulgte med, var det meget mørkt og uhyggeligt, især da de saa, at den afdøde sad paa Taget over Indkørselsporten og grinede uhyggeligt ad dem. Ingen turde køre ind før Præsten, der var med, havde været hjemme at hente Kjole, Krave, den hellige Bog og Korset. Først da forsvandt Genfærdet, og Folk kunde komme ind i Gaarden til det store Gilde, der varede ved det meste af Natten. Senere, da Folk sagde, at han spøgede paa Kirkegaarden, maatte Graveren og Præsten mane Genfærdet i Jorden og der blev rammet en Pæl ned i Graven gennem den døde og hans Genfærd. Senere har det aldrig vist sig. Hans uretfærdig sammenskrabede Rigdom blev splittet ad for alle Vinde. Det sidste i 4. Led. „Hvad med Urette kommer med Urette bortgaar!“ siger det gamle Ordsprog.